

Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga viiakse ellu kaks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis sisalduvat äriühingu tulumaksu alast meetet.

Esiteks kehtestatakse madalam tulumaksumäär 14% äriühingu regulaarsetele kasumijaotistele. Regulaarse kasumijaotisena käsitatakse summat, mis on väiksem või võrdne äriühingu eelneva kolme aasta keskmise Eestis maksustamisele kuulunud jaotatud kasumiga. Nimetatud summat ületavad kasumijaotised maksustatakse jätkuvalt 20% maksumääraga. Äriühing peab 7% tulumaksu kinni residendist ja mitteresidendist füüsilisele isikule makstud dividendilt, mille maksmise aluseks olev kasumiosa on Eesti äriühingu tasandil maksustatud 14% maksumääraga.

Teiseks nähakse eelnõuga ette tulumaksukohustuse tekkimine teatud tingimustele vastavalt kontsernisestelt laenudelt, mida on võimalik käsitada sisuliselt äriühingu varjatud kasumijaotisena. Eelnõu kohaselt maksustatakse tagastamatud või pikaajalised laenud, mida tütarühing on andnud emaühingule või muule äriühingute ketis ülalpool asuvale äriühingule, samuti n-ö sõsarühingule, ja mis ületavad selle äriühingu võetud laenude ja tema omakapitali tehtud sissemaksete summat. Kui selline laen tagastatakse kahe aasta jooksul selle andmisest arvates, maksab riik maksumaksjale tagasi ka laenu andmisel tasutud tulumaksu. Seejuures käsitatakse laenuga võrdväärseks ka teatud muid majanduslikult samaväärseid tehinguid.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Inga Klauson (inga.klauson@fin.ee, 611 3066) ning sama osakonna nõunik Elo Haugas (elo.haugas@fin.ee, 611 3798). Seletuskirja osa muudatuste mõju kohta riigieelarvele koostas fiskaalpoliitika osakonna analüütik Margus Tuvikene (margus.tuvikene@fin.ee, 611 3221). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis õigusosakonna jurist Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, 611 3549) ja eelnõu toimetas keeleliselt õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee, 611 3638).

1.3 Märkused

Eelnõu näeb ette tulumaksuseaduse 1. jaanuaril 2018. a jõustuva redaktsiooni (RT I, 31.12.2016, 5) muutmise.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi aastateks 2016–2019 punktiga 2.1, mis näeb ette ettevõtte tulumaksu vähendamise (14%le senise 20% asemel) juriidilisele isikule regulaarselt makstavatelt dividendidelt, ja punktiga 2.21.3, mis näeb ette kasumi varjatud (laenudena) Eesti äriühingutest väljaviimise tõkestamise.

Nimetatud teemasid arutas Vabariigi Valitsus 19.01.2017. a kabinetinõupidamisel ja andis rahandusministrile ülesande valmistada ette vastavasisuline tulumaksuseaduse muutmise eelnõu. Kuna Vabariigi Valitsus soovib muudatused kehtestada alates 1. jaanuarist 2018, siis

tulenevalt maksukorralduse seaduse §-st 4¹¹ tuleb need vastu võtta juba 2017. a. esimese poolaasta jooksul. Seetõttu on tegemist kiireloomulise eelnõuga, mille väljatöötamiskavatsust ei ole Vabariigi Valitsuse otsuse kohaselt koostatud kooskõlas Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a. määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punktiga 1. Eelnõu kiireloomulisusega seoses otsustati, et Rahandusministeeriumil tuleb esitada eelnõu Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks samal ajal, kui see esitatakse kooskõlastamiseks teistele ministeeriumidele.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, sh teiste tulumaksuseaduse muutmisi puudutavate eelnõudega, ega Euroopa Liidu õigusega.

Muudatuste seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamuse.

Seadus on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2018.

2. Seaduse eesmärk

Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtetes 2016–2019 ning valitsuse tööplaanis on seatud eesmärgid vähendada ettevõtte tulumaksu (14% senise 20% asemel) juriidilisele isikule regulaarselt makstavatelt dividendidelt ning tõkestada kasumi varjatud (laenudena) väljaviimist Eesti äriühingutest.

Esimene eesmärk lähtub tõdemusest, et tulenevalt Eesti äriühingute tulumaksusüsteemi olemusest, mis motiveerib teenitud kasumit pigem investeringuteks kasutama või ka lihtsalt äriühingus hoidma kui jaotama, on n-ö küpsusfaasi jõudnud äriühingute kasumi jaotamine Eestis liiga passiivne ja/või tsükliline ning äriühingu tulumaksumäär ei ole Baltikumi regioonis välisinvestorite jaoks enam piisavalt atraktiivne.

Teise eesmärgi taga on asjaolu, et kuna Eesti tulumaksusüsteem ei näe ette äriühingu teenitud kasumi maksustamist enne selle jaotamist ja tulumaksureeglid äriühingute antavaid laenusid eraldi ei piira, kasutavad välismaiste äriühingute Eestis tegutsevad tütarühingud võimalust kasumi emaühingule tulumaksuvabalt väljamaksmiseks laenu sildi all. Selleks antakse laenu sageli ebamõistlikult pikaks ajaks või pikendatakse korduvalt laenu tagasimaksmise tähtaega ja/või ei maksta laenult reaalselt intressi. Selliste laenude kasumijaotiseks ümberkvalifitseerimine on küll põhimõtteliselt võimalik, ent maksuhalduri jaoks märkimisväärselt ressursimahukas ning suurt õigusvaidluste riski kätkev ülesanne.

Laenude abil kasumite riigist välja kantimine on rahvusvaheliselt tuntud probleem, millega tegeleb ka Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) oma BEPSi (*base erosion and profit shifting*) nime all tuntud projekti² raames, samuti Euroopa Liit. Harilikult toimub kasumi riigist väljaviimine aga vastupidises suunas, st seotud äriühingult võetakse laenu ja kasum viiakse välja laenuintresside näol, mille võrra väheneb intressi maksva äriühingu maksustatav kasum. Seotud isikute vaheliste ülemääraste laenuintresside maksustamine kuulub siirdehindade valdkonda ja ülemäärase laenuandmise piiramise meetmed on välja pakutud BEPSi raames valminud raportis (tegevuskava nr 4 – maksubaasi

---

¹ Maksuseaduse, samuti selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud.

² <http://www.oecd.org/tax/beps>.

vähendamise piiramine läbi intresside ja teiste finantsmaksete) ning Euroopa Liidu 2016. a. suvel vastu võetud maksupettuste vastases direktiivis³.

Kasumimaksu vältimine väljaantavate laenude abil on seevastu pigem Eesti maksusüsteemi eripärast tulenev nähtus. Traditsioonilist äriühingu tulumaksusüsteemi kasutavates riikides (kus kasum maksustatakse selle teenimisel) ei käsitata laenu andmist kuluna ja antud laen ei vähenda seega äriühingu maksustatavat kasumit. Kuigi see on nii ka Eestis, on siin oluliseks erisuseks see, et äriühingul tekib tulumaksukohustus ainult ja alles siis, kui ta jaotab kasumit dividendidena või teeb muid tulumaksuga maksustatavaid väljamakseid (nt ettevõtlusega mitteseotud kulusid või kingitusi). Seotud äriühingule antava laenu abil on võimalik äriühingust kasumit välja viia varjatud kasumijaotisena. Riigikohus on 2012. a öelnud: „Kasumi varjatud jaotamine tähendab, et maksukohustustase vara väheneb viisil, mis ei too kaasa maksukohustustase maksukohustuse suurenemist, kuigi õiguspärase käitumise puhul maksukohustus suureneks.“⁴

Ülaltoodust lähtuvalt on käesoleva eelnõu esimene eesmärk kehtestada äriühingute tulumaksusüsteem, mis premeerib stabiilsema dividendipoliitikaga ettevõtjaid madalama jaotatud kasumile rakenduva tulumaksu määraga. Eelnõu kohaselt rakendub madalam tulumaksu määr 14% jaotatud kasumile, mis on väiksem või võrdne eelneva kolme aasta keskmise Eestis maksustamisele kuulunud jaotatud kasumiga. Nimetatud summat ületavad kasumieraldised maksustatakse jätkuvalt 20% maksu määraga. Sel juhul on äriühingu pikema perioodi keskmine rakenduv tulumaksu määr kõige madalam minimaalse varieeruvuse korral. Mida madalam on pikema perioodi vältel keskmine rakenduv tulumaksu määr, seda konkurentsivõimelisem on äriühing turul, sest tema proportsionaalne maksukulu on kehtivas seadusraamistikus minimaalne.

Pakutav lahendus peaks motiveerima ettevõtjaid jaotama eelnevate perioodide ülemäärast jaotamata kasumit ja hoidma ka tulevastel perioodidel kasumi jaotamist aktiivsena. Muudatuse tulemusena on äriühingutel kasulikum jaotada kasumit läbi aastate võimalikult stabiilselt, sest siis on tulumaksukohustus väiksem.

Kuigi välja pakutud süsteem ei muuda kasumi jaotamist kohustuslikuks, s.t jätkuvalt võib kasumit tulumaksu maksmata järgmistesse perioodidesse edasi kanda, võib eeldada, et iga äriühing peab pikema perioodi jooksul siiski investorite huvidest lähtuvalt ettevõtluse käigus teenitud kasumit jaotama. Võrreldes eelneva olukorraga pole sellist varieeruvat dividendipoliitikat rakendav äriühing võrreldes stabiilset dividendipoliitikat viljeleva äriühinguga enam võrdses olukorras, vaid on sunnitud maksma riigile tulumaksu oluliselt kõrgema maksumäära alusel.

Selleks, et äriühingu kasumile kohalduva madalama tulumaksu määr korral ei kanduks äriühingule antud soodusmäär edasi füüsilisele isikule ega moonutaks erinevate tululiikide maksustamise neutraalsust füüsilise isiku tasandil, tuleb 14% tulumaksuga maksustatud ja füüsilisele isikule (nii residendile kui ka mitteresidendile) jaotatud kasumilt täiendavalt kinni pidada 7% tulumaksu. See 7% maksu jääb Eesti residendist füüsilise isiku jaoks dividenditulult lõplikuks tulumaksuks ehk rohkem Eestis juurde maksta ei tule. Mitteresidendist füüsilise isiku lõpliku maksukohustuse ulatus selgub tema residendiriigis.

³ Nõukogu direktiiv 2016/1164, 12. juuli 2016, millega nähakse ette siseturu toimimist otseselt mõjutavate maksustamise vältimise viiside vastased eeskirjad.

⁴ Kohtuasi nr 3-3-1-12-12 (Skanska) p 23.

Eelnõu teine eesmärk on kehtestada vastumeede kasumi ühe enam levinud äriühingust kaudse väljaviimise viisi – laenu andmine emaühingule või muule kontserni äriühingule – tõkestamiseks. Praktikas kasutatakse maksuhalduri hinnangul seejuures sagedamini järgmisi skeeme:

- a) Eesti äriühing annab laenu välismaal asuvale äriühingule, kes on Eesti äriühinguga seotud isik, näiteks emaühing. Laenulepingus kokku lepitud intressimäär vastab küll turuintressile, aga intresse laenu andjale reaalselt välja ei maksta, vaid need lisatakse automaatselt laenusummale juurde. Samuti on laenutähtaeg esialgses laenulepingus küll mõistliku pikkusega, aga seda pikendatakse korduvalt;
- b) vabade rahaliste vahendite paigutamine kontserni pangakontole, mis võimaldab saavutada laenu andmisega sama efekti.

Tulumaksuseaduses nähakse ette n-ö tagatismaksu süsteem, mille kohaselt teatud tingimustele vastavad kontsernisisesed laenud maksustatakse tulumaksuga kui ettevõtlusega mitteseotud väljamaksed. Siinjuures lähtutakse loogikast, et kui kontserni kuuluva äriühingu teenitud kasumit soovitakse kasutada kontserni teistes osades, tuleks seda teha kasumi ametliku jaotamise teel ja tütarühingu ettevõtluse juurde ei kuulu emaühingu tegevuse toetamine (küll aga vastupidi). Tulumaksuga maksustatakse ainult äriühingu teenitud kasumi arvel antud laenud ning laenu andmine äriühingu enda võetud laenu või ühingu omakapitali tehtud sissemaksete arvel on ka edaspidi võimalik ilma tulumaksukohustuseta.

Tekkiv maksukohustus on tingimuslik – kui laen kahe aasta jooksul selle andmisest tagastatakse, siis saab äriühing riigilt tagasi ka tasutud tulumaksu. Kui laenu sel perioodil tagasi ei maksta, siis muutub tasutud tulumaks lõplikuks maksuks, mida ei mõjuta laenu hilisem tagastamine.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Eelnõu §-ga 1 muudetakse tulumaksuseadust (edaspidi *TuMS*). Paragrahv 2 sätestab seaduse jõustumisaja.

Eelnõu § 1

Eelnõu § 1 punktiga 1 lisatakse *TuMS § 4 lõikesse 1* erand, mille kohaselt tulumaksumäär 20% ei rakendu sama paragrahvi lõigetes 2–5 nimetatud juhul. Üldise maksumäära alt on välistatud regulaarsed dividendid ja muud kasumieraldised, millele rakendub 14% maksumäär äriühingu tasandil ja 7% maksumäär füüsilise isiku tasandil (maks peetakse kinni dividendi väljamaksmisel).

Samuti lisatakse *TuMS § 4 lõikesse 1¹* täpsustus, et lõikes 4 nimetatud juhul ehk regulaarsete kasumieraldiste puhul ei tule maksustatavat summat enne maksumääraga korrutamist jagada arvuga 0,80. See välistus on vajalik, kuna regulaarseid kasumieraldisi hakatakse maksustama 14% määraga ning seetõttu tuleb jagada maksustatav summa enne maksumääraga korrutamist arvuga 0,86.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse § 4 lõigetega 4 ja 5, mis sätestavad uued maksumäärad.

TuMS § 4 lõikega 4 sätestatakse füüsilisele isikule makstud dividendile 7% tulumaksumäär, kui selle aluseks olev kasumiosa on maksustatud 14% määraga. 7% kinnipeetava tulumaksu

kehtestamine on vajalik, et hoida dividendi summeritud maksukohustus 20% tasemel, vältimaks täiendava motivatsiooni tekitamist n-ö dividendipalga maksmiseks, mis tekiks, kui dividendilt makstava tulumaksu määr oleks 14%, samal ajal kui palka maksustatakse 20% tulumaksu määraga.

Määr ei ole 6% maksubaaside erinevuse tõttu. Näiteks juhul, kui netodividend on 86, on 20% maksumäära juures brutodividend 107,5 ($86/0,8 \times 0,2 = 21,5$; $86 + 21,5 = 107,5$). Madalama tulumaksumäära 14% puhul oleks brutodividend 100 ($86/0,86 \times 0,14 = 14$; $86 + 14 = 100$). Seega on maksukohustuste vahe 7,5 ($107,5 - 100 = 7,5$) ehk 7% ($7,5 \times 100/107,5 = 7$). Selleks, et dividendide summeeritud maksukohustus oleks sama nii 20% kui ka 14% maksumäära puhul, tuleb 14% määraga maksustamise korral täiendavalt kinni pidada 7%.

TuMS § 4 lõikega 5 sätestatakse regulaarsetele kasumieraldistele 14% tulumaksumäär. Madalama tulumaksumäära valikul tuleb arvestada, et see peaks olema regioonisisese võrdluses piisavalt madal, et see motiveeriks ettevõtjaid üle vaatama oma dividendipoliitikat ja hoiaks Eesti Baltikumi regioonis välisinvestoritele atraktiivse sihtkohana. Sellest lähtudes on sobiv madalam tulumaksumäär 14%. Esiteks võib 6 protsendipunktilist erinevust lugeda Eesti ettevõtjatele piisavalt motiveerivaks, et üle vaadata oma dividendipoliitika, sest see on *ca* kolmandiku võrra väiksem kui senine 20% tulumaksumäär. Teiseks on see välisinvesteeringute Eestisse meelitamise kontekstis konkurentsivõimeline Läti ja Leedu 15% tulumaksumääraga.

Lisaks sätestatakse TuMS § 4 lõikega 5, et regulaarsete kasumieraldiste puhul tuleb maksustatav summa jagada enne maksumääraga korrutamist arvuga 0,86. See on vajalik, kuna juriidiliste isikute puhul arvutatakse tulumaksukohustus jaotatud dividendilt või kasumieraldiselt, st netosummalt. 20% tulumaksumäära puhul jagatakse maksustatav summa enne maksumääraga korrutamist arvuga 0,80. Analoogselt jagatakse maksustatav summa enne maksumääraga korrutamist arvuga 0,86, kui maksumäär on 14%.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse TuMS § 18 lõigetega 1² ja 1³.

TuMS § 18 lõikega 1² kehtestatakse uus kuritarvituste vastane säte, mille kohaselt ei kohaldata lõikes 1¹ sätestatud maksuvabastust tehingu või tehingute ahela korral, millel puudub majanduslik sisu ning mille peamine eesmärk või üks peamisi eesmärke on maksueelise saamine. Lõikes 1¹ sätestatud maksuvabastuse näol on tegemist välismaalt saadud dividendi tulumaksust vabastusega tingimusel, et selle maksmise aluseks olevalt kasumiosalt on tulumaks makstud või dividendilt on tulumaks välisriigis kinni peetud. Kõnealune kuritarvituste vastane säte on vajalik, et vältida 7% kinnipeetavast tulumaksust kõrvalehoidumist kunstlikult välismaale äriühingu asutamise kaudu. Näiteks saab kinnipeetavat tulumaksu vältida, kui Eesti äriühing ei maksa dividendi otse füüsilisele isikule, vaid Eesti äriühingu ja füüsilise isiku vahele asutatakse tütarühing riigis, kus Eestist saadud dividendile rakendatakse vabastusmeetodit ning füüsilisele isikule makstavalt dividendilt kinni peetava tulumaksu määr on 0% (või väiksem kui 7%, kuigi 0% puhul on motivatsioon kõige suurem). Kui Eesti rakendaks sellisele välismaalt saadud dividendile vabastusmeetodit, sest dividendi aluseks olev kasum oli Eestis maksustatud, siis olekski 7% kinnipeetav tulumaks välditud. Kuritarvituse vastane säte võimaldab maksuhalduril jätta vabastusmeetod rakendamata.

Kui maksuhaldur tuvastab, et tehingul puudub majanduslik sisu ning et selle peamine eesmärk või üks peamisi eesmärke on maksueelise saamine, ei võimalda maksuhaldur maksumaksjal

saadud dividendile vabastusmeetodit rakendada, kuid seejuures ei pea maksuhaldur tehingut ümber kvalifitseerima nagu maksukorralduse seaduse (edaspidi MKS) § 84 puhul.

MKS § 84 rakendub, kui tehing on tehtud maksudest kõrvalehoidumise eesmärgil. Sel juhul kohaldatakse maksustamisel sellise tehingu või toimingu tingimusi, mis vastavad tehingu või toimingu tegelikule majanduslikule sisule. Uue kuritarvituste vastase sätte puhul ei pea tuvastama, mis oli tehingu tegelik majanduslik sisu.

TuMS § 18 lõikega 1³ kehtestatakse füüsilistele isikutele kohustus maksta tulumaksu dividendidelt ja muudelt kasumieraldistelt, mida residendist füüsiline isik saab residendist äriühingult rahalises või mitterahalises vormis, kui need olid § 50¹ alusel maksustatavad dividendi maksva äriühingu tasemel või dividendi maksmise aluseks olevat kasumit jaotanud äriühingu tasemel ja mis ei ole maksustatud § 50 lõike 1 alusel. Muudatus on vajalik, et hoida dividendi summeeritud maksukohustus 20% tasemel, vältimaks täiendava motivatsiooni tekitamist n-ö dividendipalga maksmiseks, kuna äriühingu tulumaksu määr langetatakse 14%-le regulaarsete kasumieraldiste puhul. Kasumit jaotaval äriühingul tekib kohustus füüsilisele isikule makstud kasumieraldiselt kinni pidada 7% tulumaksu, kui tegemist on kasumieraldisega, mis on maksustatud 14% äriühingu tulumaksuga. Siinkohal ei ole oluline, kas dividend oli maksustatav 14% määraga dividendi maksva äriühingu tasandil või mõnel varasemal etapil. Näiteks kui äriühing A jaotab kasumit äriühingule B ja maksab sellelt 14% tulumaksu ja äriühing B jaotab seda kasumit edasi füüsilisele isikule ning ei maksa tulumaksu, kuna rakendub vabastusmeetod topeltmaksustamise vältimiseks, on äriühingul B kohustus füüsilisele isikule makstavalt dividendilt 7% tulumaksu kinni pidada. Samas kui äriühingu B osalus äriühingus A on väiksem kui 10% ja äriühingu B jaotatud kasumit maksustatakse § 50 lõike 1 alusel 20% määraga, ei pea äriühing B füüsilisele isikule makstud dividendilt tulumaksu kinni pidama, kuigi selle aluseks olev kasumiosa oli maksustatud 14% määraga. Kui äriühing on täitnud oma tulumaksu kinnipidamise kohustuse, ei pea füüsiline isik enam täiendavalt tulumaksu maksuma.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse TuMS § 29 lõikega 7¹, millega sätestatakse mitteresidendist füüsilise isiku kohustus tasuda tulumaksu dividendilt või muult kasumieraldiselt, mida ta sai residendist äriühingult, kui see oli residendist äriühingu tasemel või dividendi maksmise aluseks olevat kasumit jaotanud äriühingu tasemel maksustatav TuMS § 50¹ alusel ehk 14% määraga ja mis ei ole maksustatud § 50 lõike 1 alusel. Nagu ka residendist füüsilise isiku puhul (§ 18 lg 1³), tekib kasumit jaotaval äriühingul kohustus mitteresidendist füüsilisele isikule makstud kasumieraldiselt 7% tulumaksu kinni pidada, kui tegemist on regulaarse kasumieraldisega, millele rakendatakse 14% tulumaksu määra. Mitteresidendist füüsilise isiku lõpliku maksukohustuse ulatus selgub tema residendiriigis.

TuMS § 43 lõike 2 kohaselt kohaldatakse mitteresidendile tehtavatelt väljamaksetelt tulumaksu kinnipidamisel topeltmaksustamise vältimise lepingus ette nähtud väiksemaid määrasid juhul, kui tulumaksu kinnipidaja esitab Maksu- ja Tolliametile koos § 40 lõikes 5 nimetatud maksudeklaratsiooniga (tulumaksu kinnipidaja maksudeklaratsioon) tulu saajat ja tema residentsust tõendava dokumendi. Nimetatud dokumenti ei pea esitama, kui andmed tulu saaja ja tema residentsuse kohta on kantud maksukorralduse seaduses sätestatud maksukohustuslaste registrisse.

Eesti maksulepingutes varieerub dividendilt kinnipeetava tulumaksu määr, olles kas 15, 10, 5 või 0%. Et rakendada 7% kinnipeetava tulumaksu asemel 5% (Bulgaaria, Iisraeli ja Makedoonia residendi korral) või 0% (Mehhiko, Gruusia, Küprose, Jersey, Mani saare,

Araabia Ühendemiraatide residendi korral), tuleb residendist äriühingul esitada tulu saajat ja tema residentsust tõendav dokument vastavalt TuMS § 43 lõikele 2.

Näide 1

Äriühingul on 5 osanikku: 2 juriidilist isikut, 1 Eesti residendist füüsiline isik, 1 Bulgaaria residendist füüsiline isik ja 1 Küprose residendist füüsiline isik. Igal osanikul on 20% osalus.

Esimesel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 60 000 maksuvaba (vabastusmeetodi kasutamise tõttu) ja 40 000 maksustatav. Esimesel aastal on maksumäär 20%. Kinnipeetav tulumaks on 0%. Tulumaksukohustus on $40\,000 \times 0,2 = 8\,000$. Väljamakstav dividend on sel juhul 32 000.

Teisel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 50 000 maksuvaba ja 50 000 maksustatav. Eelmisel aastal oli äriühingu jaotatud maksustatav kasum 40 000. 1/3-le sellest summast rakendub 14% määr. $13\,333 \times 0,14 = 1867$. Madalama määraga maksustatud dividend on 13 333 (jaotatud kasum) – 1867 (tulumaks) = 11 466. Kuna ainult üks osanikest on Eesti residendist füüsiline isik, saab 7% tulumaksu kinni pidada 1/5 dividendist ($11\,466 : 5 = 2293,2$). Eesti residendist füüsilisele isikule makstavalt dividendilt kinnipeetav tulumaks on $2293,2 \times 0,07 = 161$. Bulgaaria residendist füüsilisele isikule makstavalt dividendilt võib kinni pidada 5% tulumaksu. $2293,2 \times 0,05 = 115$.

Kolmandal aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 60 000 maksuvaba ja 40 000 maksustatav. Eelmisel kahel aastal jaotatud maksustatav kasum on 90 000, millest 1/3 on 30 000. Seda maksustatakse 14% määraga, seega tasumisele kuuluv tulumaks on 4 200. Madalama määraga maksustatud dividend on 30 000 (jaotatud kasum) – 4 200 = 25 800. Kuna ainult üks osanikest on Eesti residendist füüsiline isik, saab 7% tulumaksu kinni pidada 1/5 dividendist ($25\,800 : 5 = 5160$). Eesti residendist füüsilisele isikule makstavalt dividendilt kinnipeetav tulumaks on $5160 \times 0,07 = 361,2$. Bulgaaria residendist füüsilisele isikule makstavalt dividendilt võib kinni pidada 5% tulumaksu. $5160 \times 0,05 = 258$.

Eelnõu § 1 punktiga 5 täiendatakse TuMS § 41 punktiga 7², mis sätestab kohustuse kinni pidada tulumaksu nii residendist kui ka mitteresidendist füüsilisele isikule makstud dividendilt või muult kasumieraldiselt, kui see oli residendist äriühingu tasemel või dividendi maksmise aluseks olevat kasumit jaotanud äriühingu tasemel maksustatav TuMS § 50¹ alusel ehk 14% määraga ja mis ei ole maksustatud § 50 lõike 1 alusel. Dividendilt tulumaksu kinni pidamine on vajalik, et tagada palgatulu ja dividendi ühtlase määraga maksustamine. Kui äriühingu jaotatavat kasumit maksustatakse 20% määraga, siis ei tule tulumaksu kinni pidada. Kui äriühingul on nii 20% kui ka 14% määraga maksustatud jaotatud kasumit, siis maksu peetakse kinni üksnes dividendilt, mille aluseks oli 14%-ga maksustatud kasum. Tegemist ei ole haldamise poolest kuigivõrd keerulisema lahendusega, sest juba praegu maksukohustust arvutades tuleb iga kasumi osa päritolu (Eestist või välismaalt) ja selle suhtes varem rakendatud maksustamist (välisriigiti ning arvestades maksulepinguid) raamatupidamis- ja maksuarvestuses selgelt kajastada.

Näide 2

Äriühingu kõik osanikud on füüsilised isikud.

Esimesel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 60 000 maksuvaba (kuna äriühingu saadud dividendile rakendub vabastusmeetod) ja 40 000 maksustatav. Esimesel aastal on maksumäär 20%. Kinnipeetav tulumaks on 0%. Tulumaksukohustus on $40\,000 \times 0,2 = 8\,000$. Väljamakstav dividend on sel juhul 32 000.

Teisel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 50 000 maksuvaba ja 50 000 maksustatav. Eelmisel aastal oli äriühingu jaotatud maksustatav kasum 40 000. 1/3-le sellest summast rakendub 14% määr. $13\,333 \times 0,14 = 1867$. Madalama määraga maksustatud dividend on 13 333 (jaotatud kasum) – 1867 (tulumaks) = 11 466. Kinnipeetav tulumaks on $11\,466 \times 0,07 = 802$. Ülejäänud jaotatavale kasumile rakendub 20% määr. $36\,667 \times 0,2 = 7333$. 20% määraga maksustatud dividend on 36 667 (jaotatud kasum) – 7333 (tulumaks) = 29 334. 20% määraga maksustatud dividendilt tulumaksu kinni ei peeta.

Kolmandal aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit (brutosumma, mis sisaldab tulumaksu), millest on 60 000 maksuvaba ja 40 000 maksustatav. Eelmisel kahel aastal jaotatud maksustatav kasum on 90 000, millest 1/3 on 30 000. Seda maksustatakse 14% määraga, seega tasumisele kuuluv tulumaks on 4 200. Madalama määraga maksustatud dividend on 30 000 (jaotatud kasum) – 4 200 (tulumaks) = 25 800. Kinnipeetav tulumaks on $25\,800 \times 0,07 = 1806$. Ülejäänud jaotatavale kasumile rakendub 20% määr. $10\,000 \times 0,2 = 2000$. 20% määraga maksustatud dividend on 10 000 (jaotatud kasum) – 2000 (tulumaks) = 8000. 20% määraga maksustatud jaotatud kasumilt tulumaksu kinni ei peeta.

Näide 3

Äriühingul on 4 osanikku, 2 neist juriidilised ja 2 füüsilised isikud. Igal osanikul on 25%-line osalus.

Esimesel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit, millest 60 000 on maksuvaba ja 40 000 maksustatav. Esimesel aastal on maksumäär 20%. Kinnipeetav tulumaks on 0%.

Teisel aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit, millest on 50 000 maksuvaba ja 50 000 maksustatav. Eelmisel aastal oli äriühingu jaotatud maksustatav kasum 40 000. 1/3-le sellest summast rakendub 14% määr. $13\,333 \times 0,14 = 1867$. Madalama määraga maksustatud dividend on 13 333 (jaotatud kasum) – 1867 (tulumaks) = 11 466. Kuna füüsiliste isikute osalus on 50%, tuleb tulumaksu kinni pidada poolelt dividendisummalt ($11\,466/2 = 5733$). Kinnipeetav tulumaks on $5733 \times 0,07 = 401$.

Kolmandal aastal jaotab äriühing 100 000 eurot kasumit, millest on 60 000 maksuvaba ja 40 000 maksustatav. Eelmisel kahel aastal jaotatud maksustatav kasum on 90 000, millest 1/3 on 30 000. Seda maksustatakse 14% määraga, seega tasumisele kuuluv tulumaks on 4 200. Madalama määraga maksustatud dividend on 30 000 (jaotatud kasum) – 4 200 (tulumaks) = 25 800. Kuna füüsiliste isikute osalus on 50%, tuleb tulumaksu kinni pidada poolelt dividendisummalt ($25\,800/2 = 12\,900$). Kinnipeetav tulumaks on $12\,900 \times 0,07 = 903$.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse TuMS § 43 lõiget 1 täiendatakse uue punktiga ¹, mis sätestab, et füüsilisele isikule makstud kasumieraldiselt kinni peetava tulumaksu määr on 7%, kui see oli residendist äriühingu tasemel maksustatav § 50¹ alusel ehk 14% määraga. Määr on

just 7%, et hoida summeeritud maksukohustus 20% tasemel. Määr ei ole 6% maksubaaside erinevuse tõttu. Näiteks juhul kui netodividend on 86, on 20% määra juures brutodividend 107,5 ($86/0,8 \times 0,2 = 21,5$; $86 + 21,5 = 107,5$). Madalama tulumaksumäära 14% puhul oleks brutodividend 100 ($86/0,86 \times 0,14 = 14$; $86 + 14 = 100$). Seega on maksukohustuste vahe 7,5 ($107,5 - 100 = 7,5$) ehk 7% ($7,5 \times 100/107,5 = 7$). Selleks, et jaotatud kasumi summeeritud maksukohustus oleks sama nii 20% kui ka 14% maksumäära puhul, tuleb 14% puhul täiendavalt kinni pidada 7%.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse TuMS § 50 lõiget 1 täpsustamaks, et äriühingu jaotatud kasumi maksustamisel tuleb arvestada uues §-s 50¹ sätestatud erisusi regulaarse dividendi ja muu kasumieraldise maksustamise kohta.

Eelnõu § 1 punktiga 8 muudetakse TuMS § 50 lõiget 9, millega laiendatakse kohustust esitada vorm TD ka §-s 50¹ nimetatud väljamakseid teinud äriühingule. Tõendil tuleb näidata väljamakse, mis on või mille aluseks olev kasumiosa on maksustatav § 4 lõikes 5 sätestatud määraga. See on vajalik, et äriühing, kes saab 14% määraga maksustatud dividendi, kuid kelle puhul rakendatakse vabastusmeetodit topeltmaksustamise vältimiseks, kui ta maksab selle dividendi edasi, oleks teadlik, et tal on kohustus 7% tulumaksu kinni pidada, kui dividendi saaja on füüsiline isik.

Eelnõu § 1 punktiga 9 täiendatakse seadust uue §-ga 50¹, mis kehtestab äriühingu regulaarsetele kasumieraldistele soodsama maksustamise. Nimelt maksustatakse 14% tulumaksumääraga jaotatud kasumit, mis on väiksem või võrdne eelneva kolme kalendriaasta keskmise Eestis maksustatud jaotatud kasumiga. Eelneva kolme kalendriaasta keskmise Eestis maksustatud jaotatud kasumi arvutamisel ei võeta arvesse § 50 lõike 1¹ alusel (vabastusmeetod topeltmaksustamise vältimiseks) tulumaksust vabastatud dividendi ega § 50 lõike 2¹ alusel tulumaksust vabastatud väljamakset. Arvesse võetakse nii 20% kui ka 14% määraga maksustatud dividende, muid kasumieraldisi ja § 50 lõikes 2 nimetatud aktsia- või osakapitali või sissemaksete vähendamisel, aktsiate, osade, osamaksete või sissemaksete tagasiostmisel või tagastamisel või muul juhul omakapitalist tehtud väljamaksete ning makstud likvideerimisjaotiste summa osa, mis ületab äriühingu omakapitali tehtud rahalisi ja mitterahalisi sissemakseid. Muudatuse tulemusena on regulaarselt kasumit jaotava äriühingu keskmine efektiivne tulumaksumäär madalam (vt tabelit).

Tabel

		Uus süsteem		Vana süsteem	
		Stabiilne	Varieeruv	Stabiilne	Varieeruv
1. aasta	Jaotatav kasum	1000	0	1000	0
	TM kohustus	200	0	200	0
2. aasta	Jaotatav kasum	1000	2000	1000	2000
	TM kohustus	180	400	200	400
3. aasta	Jaotatav kasum	1000	0	1000	0
	TM kohustus	160	0	200	0
4. aasta	Jaotatav kasum	1000	2000	1000	2000
	TM kohustus	140	360	200	400
KOKKU	Jaotatav kasum	4000	4000	4000	4000
	TM kohustus	680	760	800	800

Eelnõu § 1 punktidega 10 ja 11 muudetakse TuMS § 52 lõikeid 2 ja 3 ning sätestatakse äriühingule tulumaksukohustus teatud kontsernisest laenu andmisel, mille puhul võib eeldada suuremat riski, et laenu sildi all viiakse äriühingust varjatult kasumit välja, alternatiivina selle ametlikule jaotamisele (dividendina või muude väljamaksetena omakapitalist). Nagu seletuskirja sissejuhatavas osas märgitud, on kaasusepõhine tõendamine, et äriühingute ketis ülespoole (või n.ö kõrvale) antud laen kujutab endast tegelikult varjatud kasumijaotist või ka lihtsalt ettevõtlusega mitteseotud väljamakset, maksuhalduri jaoks väga ressursimahukas ja keeruline, eriti kui laenult vähemalt arvestatakse turutingimustele vastavat intressi. Seetõttu on õigusliku ebaselguse kõrvaldamiseks ja vaidluste võimaluse vähendamiseks põhjendatud konkreetse reegli sätestamine tulumaksuseaduses.

Selleks täiendatakse seaduse § 52, milles on sätestatud erinevate äriühingu ettevõtlusega mitteseotud väljamaksete maksustamine. Muuhulgas loetakse kehtiva seaduse kohaselt ettevõtlusega mitteseotud väljamakseks laenu andmine või ettemakse sooritamine madala maksumääraga territooriumil asuvale juriidilisele isikule või muul viisil nõudeõiguse omandamine sellise juriidilise isiku vastu (§ 52 lg 2 p 5).

Paragrahvi 52 lõikesse 2 lisatakse uus punkt 6, mille kohaselt käsitletakse edaspidi ettevõtlusega mitteseotud väljamaksena ka teatud tingimustel laenu andmist emaettevõtjale äriseadustiku tähenduses või äriühingute ketis temast ülalpool asuvale äriühingule, samuti emaettevõtja teisele tütarettevõtjale (laenuandja n-ö sõsarettevõtjale).

Emaettevõtja mõiste tuleneb äriseadustiku §-st 6 ja selle kohaselt on äriühing, kes on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, emaettevõtja ja ühing, kus ta osaleb, tütarettevõtja. Samuti loetakse emaettevõtja tütarettevõtjaks ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga ning ühing, kus teisel ühingul (emaettevõtjal) on selle osaniku või aktsionärina valitsev mõju (lepingu alusel või ilma selleta). Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni.

Äriseadustik keelab äriühingul laenu andmise osanikule (ÄS § 158), kelle osa esindab rohkem kui 5% osakapitalist ja emaettevõtja osanikule, aktsionärile või liikmele, kelle osa või aktsiatega on esindatud rohkem kui 5% emaettevõtja osa- või aktsiakapitalist, samuti aktsionärile (ÄS § 281), kelle aktsiatega on esindatud rohkem kui 1% aktsiakapitalist ja emaettevõtja osanikule, aktsionärile või liikmele, kelle osa või aktsiatega on esindatud rohkem kui 1% emaettevõtja osa- või aktsiakapitalist. Keelatud on ka nimetatud isikute võetud laenu tagamine, samuti laieneb laenamist puudutav keeld krediitilepingutele ja muudele majanduslikult samaväärsetele tehingutele. Samas on lubatud laenu anda emaettevõtjale või tema aktsionärile, osanikule või liikmele, mis moodustab tütarettevõtjaga sama kontserni, kui sellega ei kahjustata laenu andva osahinguga või aktsiaseltsi majanduslikku seisundit ega võlausaldajate huve.

TuMSi lisatavate sätete (§ 52 lõike 2 punkt 6 ja § 52 lõige 4) kohaselt maksab residendist äriühing tulumaksu oma emaettevõtjale äriseadustiku § 6 tähenduses ja emaettevõtja teisele tütarettevõtjale (laenuandja n.ö sõsarettevõtjale) antud laenu summalt, mis ületab laenu andnud äriühingu omakapitali tehtud rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete ning äriühingu võetud laenu summat maksustamisperioodi viimase päeva seisuga. Seejuures loetakse emaettevõtjaks lisaks otsesele emaühingule ka kontsernis laenu andvast ühingust ülalpool asuv

ühing (nt emaühingu emaühing). Samuti käsitletakse moonutuste vältimiseks laenude maksustamise kontekstis emaaettevõtjana mittetulundusühingut või sihtasutust, kellel on laenu andvas ühingus hälteenamus või valitsev mõju.

Halduskoormuse vähendamiseks ei nähta maksukohustuse teket ette mitte jooksvalt iga konkreetse laenu andmisel, vaid arvesse võetakse antud ja võetud laenude ning omakapitali sissemaksete saldo äriühingu maksustamisperioodi (kalendrikuu) viimasel päeval.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse TuMS § 52 lõigetega 4–6.

Lõikes 4 sätestatakse, et tulumaksuga maksustatakse üksnes antud laenude see osa, mis ületab laenu andnud äriühingu omakapitali tehtud rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete ning äriühingu võetud laenude summat (maksustamisperioodi viimase päeva seisuga).

Omakapitali tehtud sissemaksete ja äriühingu võetud laenude välistamine maksustatava summa arvutamisel on vajalik selleks, et tagada üksnes antud laenude selle osa maksustamine, mis on käsitletav äriühingu enda teenitud kasumi väljaviimiseks. Osanike või aktsionäride tehtud sissemakseid äriühingu omakapitali on äriühingust niikuinii võimalik välja võtta tulumaksuvabalt TuMS § 50 lõike 2 kohaselt. Samuti ei ole põhjust piirata äriühingu võetud laenu (turutingimustel) edasi laenamist, kuna see ei mõjuta äriühingu tulumaksu baasi.

Lõikega 5 laiendatakse laenu mõistet selle paragrahvi tähenduses – lisaks tavapärasele (laenulepingu alusel) laenu andmisele käsitletakse maksustamisel laenuna ka emaühingu või muu eespool nimetatud isiku võetud laenu tagamist või temaga krediitilepingu sõlmimist, samuti muud majanduslikult samaväärset tehingut. Sarnaselt äriseadustikus sätestatuga on siingi tegemist avatud määratlusega, et vältida piirangust kõrvalehoidumist sättes konkreetselt nimetatuna, ent majanduslikult sarnase toimega finantsinstrumentide kasutamise teel. Üks levinumaid näiteid on siinkohal raha kandmine kontsernikontole.

Kontsernikonto mõistet võib küll mõningates õigusaktides kohata, ent selle legaaldefiniitsiooni Eesti õiguses ei leidu. Erinevate krediitiasutuste praktikas võib kontsernikonto olemus mõnevõrra varieeruda, ent üldjuhul on tegemist kontoga krediitiasutuses, millele kas kantakse füüsiliselt kontserni liikmete vaba raha või millel summeeritakse arvestuslikult kontserni kuuluvate äriühingute arvelduskontode saldod. Kontsernikonto võimaldab kasutada ühe kontserniliiikme vabu rahalisi vahendeid kontserni teistes osades, vähendades niiviisi vajadust välise finantseerimise järgi ja sellega kaasnevaid toiminguid ning kulusid. Oma majandusliku sisu poolest kujutab see endast niisiis kontsernisest laenamist, millega kaasneb turuhinnas intressi arvestamise ja tasumise kohustus. Selle järgimata jätmisel kohaldub TuMS § 50 lõikes 4 sätestatud siirdehinna maksustamise reegel.

Kuna eelnõuga kehtestatava reegli eesmärk on eelkõige kasumi varjatud jaotamise ebasoodsamaks muutmine, siis nähakse erandina ette, et tulumaksukohustust ei tekita raha lühiajaliselt kontsernikonto kaudu kättesaadavaks tegemine teistele kontserni liikmetele, kui selle eesmärk on kontserni (kui terviku) likviidsuse juhtimine. Lühiajalisus tähendab finantsarvestuse reeglite kohaselt kuni üheaastast perioodi. Samas tuleb tähele panna, et nimetatud erand ei tähenda seda, nagu poleks kontsernikonto kasutamine üldse laenuna käsitletav – seega kehtib jätkuvalt nõue arvestada selle kaudu teistele kontserni liikmetele kasutada antavatelt vahenditelt intressi samaväärselt turutingimustel antava laenuga.

Eelnõu piirab ainult laenu andmist kontserni struktuuris n-õ üles ja kõrvale, mitte aga emaühingult tütrele, mis on näiteks tütre majandusraskuste korral igati kohane ja

aktsepteeritav tegevus. Samas tuleb silmas pidada, et muu majanduslikult samaväärne tehing võib seisneda ka

laenu andmises emahingule olemasoleva või selleks asutatud tütarühingu kaudu. Kui laen antakse formaalselt küll tütarühingule, kuid tegeliku eesmärgiga suunata see edasi ema- või sõsarühingule, siis on ka sellisel puhul tegemist kõnealuse sätte alusel maksustamisele kuuluva laenuga.

Laenuna kõnealuse sätte tähenduses ei ole tegemist kauba müümise või teenuse osutamise käigus tavapärase, turutingimustele vastava maksetähtaja võimaldamisel emaettevõtjale (äriühing pakub samasuguseid tingimusi ka endaga mitteseotud isikutele või tingimused vastavad mitteseotud isikute vahel tavapäraselt kasutatavatele).

Lõikes 6 sätestatakse laenude puhul tekkiva tulumaksukohustuse tagatislik olemus. Nimelt tagastatakse TuMS § 52 lõike 2 punkti 6 alusel tasutud tulumaks maksumaksjale juhul, kui laen makstakse tagasi (või muu majanduslikult samaväärne sooritus lõpetatakse) kahe aasta jooksul selle andmisest arvates. Laenu andmise ajana arvestatakse halduskoormuse vähendamiseks mitte konkreetse tehingu kuupäeva, vaid selle kalendrikuu viimast päeva. Kui laen makstakse tagasi osaliselt, siis tagastatakse tulumaks proportsionaalselt laenu tagastatud osaga.

Tulumaks tagastatakse TuMS § 54 lõike 6 kohaselt, mis näeb ette tulumaksu ümberarvestuse tegemise ja enammakstud tulumaksu tagastamise korra teatud juhtudel, mil maksustamise alus muutub või ära langeb. Sellisel juhul tagastatakse enammakstud tulumaks maksumaksjale maksukorralduse seaduses tagastusnõude täitmise kohta sätestatud korras. Samamoodi tagastatakse praegu tulumaks näiteks TuMS § 52 lõike 2 punktis 5 nimetatud juhul, kui madala maksumääraga territooriumil asuv juriidiline isik tagastab talle antud laenu või lõpeb muu nõudeõigus nimetatud isiku vastu.

Lisaks residendist äriühingutele puudutab kõnealune tulumaksukohustus ka välismaa äriühinguid, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht ja kes annavad kontsernisiseselt laenu sellise püsiva tegevuskoha kaudu või arvel (sh püsiva tegevuskoha laen peakontorile). Neile laieneb maksukohustus TuMS § 53 lõikes 5 oleva viite kaudu TuMS §-le 52.

Eelnõu § 1 punktiga 13 muudetakse TuMS § 53 lõiget 4, et tagada residendist äriühingu ja mitteresidendist äriühingu, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht, võrdne kohtlemine. Eelnõu kohaselt laieneb madalam tulumaksumäär 14% ka püsivale tegevuskohale omistatud kasumile, mis on maksustamisperioodil püsivast tegevuskohast rahalises või mitterahalises vormis välja viidud ning mis on väiksem või võrdne eelneva kolme aasta keskmise Eestis maksustatud püsivale tegevuskohale omistatud Eestist välja viidud kasumiga.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täpsustatakse TuMS § 54 lõikes 2, et TuMS §-s 52 sätestatud maksukohustust mõjutavate asjaolude hulka, mis tuleb deklareerida maksudeklaratsiooni TSD lisal 7, kuuluvad edaspidi ka andmed äriühingu võetud laenude kohta. Teave võetud ja antud laenude saldo kohta on vajalik maksukohustuse tekkimise kindlakstegemiseks. Äriühingu omakapitali tehtud sissemaksed ja sellest tehtud väljamaksed deklareeritakse TSD lisal 7 juba praegu.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse TuMS § 61 kolme uue rakendussättega.

Lõike 51 kohaselt loetakse § 50¹ alusel eelneva kolme kalendriaasta keskmise Eestis maksustatud jaotatud kasumi arvutamisel esimeseks aastaks 2018. Lisaks on selgitatud,

kuidas arvutada summat, millele kehtib 14% tulumaksumäär, aastatel 2019 ja 2020. 2019. aastal rakendatakse 14% määra 1/3-le 2018. aastal jaotatud kasumist, millelt residendist äriühing on maksnud Eestis tulumaksu. 2020. aastal rakendatakse 14% määra 1/3-le aastatel 2018 ja 2019 jaotatud kasumist, millelt residendist äriühing on maksnud Eestis tulumaksu.

Lõige 52 on üleminekusäte, mille eesmärk on piirata ulatuslikku kontsernisisesse laenude andmist enne nn tagatismaksu kehtima hakkamist. Selleks nähakse ette, et kasumi arvel seotud isikutele antud laenude maksustamine puudutab juba alates 2017. aasta 1. juulist antud laenusid. Samuti mõjutab see mis tahes ajal antud laenu, mille summat on alates 2017. aasta 1. juulit suurendatud, mille tagastamise tähtaega pikendatud või muid olulisi tingimusi muudetud –sellist laenu käsitletakse samuti alates 2017. aasta 1. juulist antud laenuna. Eeltoodu kehtib ka kõigi TuMS § 52 lõike 5 kohaselt laenuga võrdsustatud instrumentide suhtes. Nimetatud kuupäev on võetud aluseks eeldusel, et selleks ajaks on seadus vastu võetud ja avaldatud, s.t maksumaksjal on olnud võimalik õigusliku olukorra muudatusega tutvuda ja oma tegevust vastavalt kujundada.

Üleminekusäte tähendab, et sellised n-ö vanad laenud, mis on 2017. aasta 31. detsembri seisuga tagasi maksmata, võrdsustatakse alates 2018. aasta 1. jaanuarist antavate laenudega ja need muutuvad maksustatavaks nimetatud kuupäeval. Seega maksustatakse selliste laenude saldo (antud laenude jääk, mis ületab võetud laenude ja äriühingu omakapitali tehtud sissemaksete summat), mis ei ole tagasi makstud 2019. aasta 31. detsembriks. Tegemist on n-ö ebaehtsa tagasiulatava mõjuga sättega, mis ei ole vastuolus õiguspärase ootuse põhimõttega ega tekita põhiseadusega keelatud tagasiulatavat maksukohustust.

Lõikega 53 sätestatakse residendist äriühingutele kohustus deklareerida eelmises lõikes käsitletud „vanad“ laenud, mis on 2017. aasta 31. detsembri seisuga tagasi maksmata, 2018. aasta 10. veebruariks esitataval, rahandusministri 29. novembri 2010. a. määrusega nr 60 „Tulumaksuseadusest, sotsiaalmaksuseadusest, kogumispensionide seadusest ja töötuskindlustuse seadusest tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine ning nende täitmise ja esitamise korrad“ kinnitatud deklaratsioonivormil.

Alates seaduse jõustumisest antavad TuMS § 52 sätestatud tingimustele vastavad laenud tuleb deklareerida maksudeklaratsioonil TSD laenu andmise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks. Samuti tuleb maksumaksjal alates 2018. aastast hakata deklareerima enda võetud laene (TuMS § 54 lg 2 täiendus).

Eelnõu § 2 näeb ette muudatuste jõustumise 2018. aasta 1. jaanuaril.

Üleminekusätete kohaselt loetakse eelneva kolme aasta keskmise Eestis maksustatud jaotatud kasumi arvutamisel esimeseks aastaks 2018. 2019. aastal rakendatakse 14% määra 1/3-le 2018. aastal jaotatud kasumist, millelt residendist äriühing on maksnud Eestis tulumaksu. 2020. aastal rakendatakse 14% määra 1/3-le 2018. ja 2019. aastatel jaotatud kasumist, millelt residendist äriühing on maksnud Eestis tulumaksu.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei leidu õigusaktides varem kasutamata ega võõrkeelseid termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega, välja arvatud selle aluslepingutes sätestatud asutamisevabaduse ja kapitali vaba liikumise põhimõtetele, millest muuhulgas tuleneb keeld kohelda mitteresidente maksustamisel diskrimineerivalt võrreldes residentidega. Eelnõus sätestatud äriühingu tulumaksu alased meetmed ei kohtle Eesti residentist äriühinguid või tehinguid residentidega soodsamalt kui mitteresidente või nendega tehtud tehinguid. Samuti laienevad residentist äriühinguid puudutavad meetmed Eestis püsiva tegevuskoha kaudu tegutsevatele mitteresidentist äriühingutele.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga kavandatavad tulumaksuseaduse muudatused avaldavad mõju eelkõige ettevõtlusele ja majandusele tervikuna.

Eeldatavat olulist sotsiaalset mõju nagu ka mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele ei tuvastatud.

6.1. Kavandatav muudatus: äriühingu regulaarselt makstavate kasumijaotiste maksustamine

Kaasnev mõju: mõju majandusele

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju eelkõige nendele äriühingutele, kellel on kapitalistruktuuris liialt suur osakaal rahalistel vahenditel, mis on kogutud eelnevate perioodide jaotamata kasumina. Pakutav lahendus peaks motiveerima äriühinguid jaotama eelnevate perioodide jaotamata kasumit ja hoidma ka tulevastel perioodidel kasumi jaotamist aktiivsena. Muudatuse tulemusena on äriühingutel kasulikum jaotada kasumit läbi aastate võimalikult stabiilselt, sest siis on äriühingul väiksem tulumaksukohustus.

Mõju ulatus sõltub äriühingust, kuna erinevatel äriühingutel võib olla erinev motivatsioon selle muudatuse tagajärjel oma käitumist muuta. Käitumist võib mõjutada äriühingu omandistruktuur (kas on välisosalus, kas omanikud on juriidilised isikud või eraisikud), kas eelnevalt on kasumit jaotatud, sektori eripärad jms.

Mõju avaldumise sagedus sõltub sellest, kui tihti äriühing kasumit jaotab. Mida rohkem kasumit jaotatakse, seda suurem on mõju. Kui äriühing ei jaota kasumit, siis ei ole muudatusel mõju.

Ebasoovitavate mõjude risk sihtrühmale on lisanduv halduskoormus seoses tulumaksu kinnipidamisega füüsilisele isikule makstud dividendilt, kui jaotatud kasum on maksustatud 14% määraga.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele

Sihtrühm: muudatus avaldab mõju Maksu- ja Tolliametile.

Mõju ulatus on keskmine. Maksu- ja Tolliametil tuleb ette valmistada IT-süsteem, mis võimaldab eristada jaotatud kasumit sõltuvalt sellest, kas sellele rakendub vabastusmeetod,

20% määr või 14% määr. Samuti tuleb ette valmistada IT-süsteem 14% maksubaasi ehk eelneva kolme aasta keskmise jaotatud kasumi arvutamiseks. Lisaks tuleks füüsilisele isikule makstud dividendilt kinnipeetud tulumaks kanda füüsilise isiku eeläidetud tuludeklaratsiooni või mitteresidentidelt kinnipeetud tulumaksu info edastada lisaks tema Eestis saadud tulule tema residendiriiği maksuhaldurile. Samuti tekib maksuhalduril õigus ja kohustus kontrollida füüsilise isiku õigust kasutada vabastusmeetodit välismaalt saadud dividendi puhul. Kontroll toimub riskianalüüsi põhjal ja maksuhaldur ei pea vaatlema kõiki vabastusmeetodi kasutamise õigusega seotud dividendi saajaid.

Mõju avaldumise sagedus on alguses suurem seoses IT-arendustega, hiljem keskmine, sõltudes sellest, kui tihti äriühing kasumit jaotab.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

6.2. Kavandatav muudatus: teatud kontsernisest laenu maksustamine

Kaasnev mõju: mõju majandusele

Sihtrühm: kontserni kuuluvad residendist äriühingud (ja mitteresidendist äriühingute püsivad tegevuskohad), kes annavad kasumi arvel laene teistele kontserni liikmetele.

Mõju ulatus on eeldatavasti keskmine ja oleneb sellest, kui suures summas teistele kontserni liikmetele kasumi arvel laenu antakse või samaväärseid majanduslikke sooritusi tehakse, samuti sellest, kas laen tagastatakse kahe aasta jooksul või mitte.

Muudatus suurendab eelnõu reguleerimisalas olevate laenu andjate halduskoormust, sest neil tekib kohustus deklareerida saadud ja antud laenud (sarnaselt sellele, kuidas praegu deklareeritakse äriühingu omakapitali tehtud sissemaksed ja sellest tehtud väljamaksed). Muudatus avaldab ka ebasoodsat rahalist mõju laenuandja käibevahenditele, kuna tingimustele vastava laenu andmisel tuleb tasuda tulumaks, mis tagastatakse, kui laen makstakse tagasi kahe aasta jooksul. Teisalt suurendab muudatus õiguskindlust ja vähendab õiguslike vaidluste hulka.

Muudatus võib motiveerida eelnõus sätestatud laenu andjaid sellise laenu asemel kasumit pigem dividendidena jaotama, eriti arvestades teist eelnõuga sätestatavat meetet, mis muudab regulaarse kasumi jaotamise oluliselt soodsamaks ning asjaolu, et laenu maksustamine ettevõtlusega mitteseotud väljamaksena on kasumijaotisena maksustamisest majanduslikult kahjulikum (nt ei teki laenu andjal õigust vabastus- või krediitmeetodit kasutada).

Mõju avaldumise sagedus äriühingutele sõltub nn tagatismaksu objekti hulka kuuluvate laenu tehingute hulgast. Maksustamisele kuuluvad laenud iga kalendrikuu lõpu seisuga tuleb deklareerida järgneva kalendrikuu 10. jaanuariks esitataval deklaratsioonivormil TSD.

Ebasoovitavate mõjude risk seisneb juba viidatud halduskoormuse suurenemises, käibevahendite vähenemises ja asjaolus, et muudatus puudutab ka n.ö normaalseid laenu tehinguid, kuna tegemist on üldise reeglga, mis ei hinda igal üksikul juhul laenu majanduslikku sisu.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele

Sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet.

Mõju ulatus Maksu- ja Tolliametile on eeldatavasti keskmine. Kuna eelnõuga kehtestatakse üldine reegel, väheneb maksuhalduri koormus laenude majandusliku sisu hindamisel ja ka tarbetute õigusvaidluste risk.

Samas suureneb maksuhalduri töökoormus seoses uue reegli kehtestamisega, sest kontrollima tuleb hakata tingimustele vastavate laenude olemasolu, võetud ja antud laenude ning omakapitali sissemaksete saldod ning selle deklareerimise õigsust.

Mõju avaldumise sagedus sõltub nn tagatismaksu objekti hulka kuuluvate laenutehingute hulgast ja ka sellest, mil määral hakkavad ettevõtjad eelnõu kohaselt maksustamisele kuuluvate laenude asemel jaotama kasumit dividendidena.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

7.1. Äriühingu regulaarselt makstavate kasumijaotiste maksustamine

Statistikaameti andmetel oli ettevõtetel jaotamata kasumit 2015. aasta lõpu seisuga 23,6 miljardit eurot ehk 1,2 korda rohkem kui sama aasta SKP. Välisosalusega ettevõtete jaotamata kasumi summa 2015. aasta lõpu seisuga oli äriregistri andmetel ligi 8,1 miljardit eurot ehk ca kolmandik kogu jaotamata kasumist. Erasektori jaotatud kasumid moodustasid jaotamata kasumist keskmiselt ligi 5% perioodil 2005–2015. Maksu- ja Tolliameti andmetel jaotas perioodil 2005–2016 kasumit ligikaudu 5% äriühingutest.

- Kasumit jaotanud äriühingutest jaotas perioodil 2008–2016 kasumit esimest korda keskmiselt 23% äriühingutest. Nende jaotatud kasumid moodustasid ligikaudu 18% kogu jaotatud kasumist.
- Kasumit jaotas perioodil 2008–2016 järjepidevalt (vähemalt neli aastat järjest) keskmiselt 35% äriühingutest. Nende jaotatud kasumid moodustasid keskmiselt 45% kogu jaotatud kasumist ehk ligi 340 mln eurot aastas.
- Ebaregulaarselt (mitte neli aastat järjest) jaotas kasumit ligikaudu 65% äriühingutest, kelle jaotatud kasum perioodil 2008–2016 oli keskmiselt 55% kogu jaotatud kasumist ehk ligi 475 mln eurot aastas.

Mõjude hindamisel vaadati äriühingute käitumist minevikus. Viimati langetati tulumaksumäära 2015. aastal ja siis kasvasid dividendid finantssektori erakordset kasumijaotamist arvestamata ligi 30%. Kuna vaid kolmandik kasumit jaotanud äriühingutest jaotab seda regulaarselt ja jaotamata kasumit on kogunenud enam kui SKP mahus, võib öelda, et kasumite jaotamine on olnud tsükliline ning passiivne. Lisaks sellele on äriühingu tulumaksu laekumine tervikuna kõikumine ja on võrreldes teiste maksudega raskemini ennustatav, jäädes tasemelt kõige madalamaks OECD-s.

Maksumuudatuse fiskaalse mõju leidmiseks on dividende saanud äriühingud (füüsiliste isikute maksumäär ei muutu) jaotatud kolmeks: esiteks need, kes aastatel 2013–2016 said dividende ebaregulaarselt (mitte igal aastal); teiseks need, kes said regulaarselt (igal aastal) dividende; ja kolmandaks need, kes dividende sel perioodil ei saanud. Motivatsioon enam kasumit jaotada peaks tekkima eelkõige äriühingutel, kus on osanikuks mitteresidentist äriühingud, kuid mõju avaldub ka residentidest äriühingute puhul seoses märkimisväärse maksukoormuse vähenemisega. Muudatuste mahu hindamise aluseks on 2015. aastal toimunud tulumaksumäära langetamisega kaasnenud käitumuslikud muutused.

Põhiosa dividendide kasvust tuleb eeldatavalt äriühingutelt, kus oli mitteresidentist juriidilisest isikust osanik, kuid kus dividende maksti perioodil 2013–2016 ebaregulaarselt. Selliseid äriühinguid oli Maksu- ja Tolliameti andmetel 421. Dividende ebaregulaarselt jaotanud mitteresidentist osanikega äriühingute dividendimaksed kasvasid 2015. aastal 141%, residentist osanikega ettevõtetel (1611 ettevõtet) 41%. 2018. aasta mõju leidmiseks on lähtunud Rahandusministeeriumi suveprognoosis oodatud kasumijaotiselt tulumaksu laekumisest ja kuna hüppelise kasvu 2015. aastal võisid põhjustada ka muud tegurid peale maksumäära langetamise, on konservatiivselt eeldatud, et uus maksumäär toob kaasa dividendide kaks korda väiksema kasvu kui 2015. aastal. Oodatav mõju tulumaksu laekumisele ulatub 2018. aastal 51 mln euroni (vt tabel 1).

Kasumit regulaarselt jaotanud mitteresidentist osanikega äriühingu kasumijaotised kasvasid 2015. aastal 2%, residentist osanikega äriühingutel 9%. 2018. aasta mõju leidmiseks on lähtunud Rahandusministeeriumi suveprognoosis oodatud kasumijaotistelt tulumaksu laekumisest ja sarnaselt ülaltoodud metoodikale on eeldatud, et uus maksumäär toob kaasa kasumijaotiste kaks korda väiksema kasvu kui 2015. aastal. Oodatav mõju tulumaksu laekumisele ulatub 2018. aastal 2 mln euroni.

Hindamaks äriühingute mõju, kes viimasel neljal aastal ei ole kasumit jaotanud, on vaadeldud olukorda enne 2015. aastat. Äriühingud, kes ei jaotanud perioodil 2011–2014 kasumit ja 2015. aastal jaotasid, moodustasid 6% 2014. aastal kasumit jaotanud äriühingutest. Arvestades, et uus maksumäär langus on 5,5 korda suurem kui 2015. aastal, on konservatiivselt eeldatud kaks korda suuremat ehk 12%list äriühingute juurdekasvu võrreldes aastatel 2013–2016 kasumit jaotanud ettevõtete arvuga. Mitteresidentidest osanikega äriühingutest hakkab eelduslikult kasumit jaotama 64 ja residentidest osanikega 236 äriühingut ja samuti on eeldatud, et need äriühingud hakkavad kasumit jaotama perioodi 2013–2016 sektori keskmises mahus. Oodatav mõju tulumaksu laekumisele ulatub 2018. aastal 17 mln euroni.

Uue tulumaksumäära arvestuse esimeseks aastaks on 2018. aasta, mis toob tõenäoliselt kaasa kasumi jaotamise osalise nihutamise 2017. aastast 2018. aastasse. 2014. aastal vähenesid kasumijaotised ligi 16% võrreldes eelmise aastaga. Sarnaselt on eeldatud, et 2017. aastal väheneb jaotatud kasumi maht viiendiku võrra, mis nihutatakse 2018. aastasse. Oodatav mõju tulumaksu laekumisele ulatub 2018. aastal 18 mln euroni.

Lisaks eespool toodud mõjudele avaldab laekumisele mõju ka nn tagatismaksu kehtestamine, mille eesmärk on tõkestada kasumi varjatud (laenukena) väljaviimist Eesti äriühingust. Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2014. aasta lõpu seisuga Eesti äriühingutel nõudeid välisriigis asuvate emaühingute vastu ca 800 miljonit eurot. Tagatismaksu otsene mõju (18 mln eurot) avaldub 2020. aastal, kuid motivatsioon kasumit laenuka välja viia väheneb juba varem. Eeldatud on, et tagatismaksuga kaasnev kaudne mõju kasumi jaotamisele suurendab tulumaksu laekumist 2018. aastal hinnanguliselt 10 mln eurot ja 2019. aastal ca 15 mln eurot.

Tabel 1. Regulaarsete kasumijaotiste uue maksustamiskorra mõju meetodika ja mõju laekumisele 2018. aastal

Juriidilise isiku grupp /muud tegurid	Metoodika	Ettevõtete arv	Dividendid baasprognosis 2018, mln €	Lisanduvad dividendid 2018, mln €	Mõju tulumaksulaekumisele 2018, mln €
Saanud ebaregulaarselt dividendi 2013–2016	Baasprognosis 2018 x 50% 2015.a dividendide juurdekasvust	2 032	371	203	51
Saanud regulaarselt dividendi 2013–2016	Baasprognosis 2018 x 2015.a dividendide juurdekasv	467	217	7	2
Dividendid puudusid 2013–2016	Ettevõtteid lisandub kaks korda kiiremini kui 2015. aastal ja nad hakkavad tasuma perioodi 2013–2016 sektori keskmist dividendi	300	0	69	17
Dividendide nihutamine 2017. aastast 2018. aastasse	2017.a oodatavate dividendide 20%line vähenemine, mis nihkuvad 2018. aastasse		0	70	18
Tagatismaksu kaudne mõju			0	40	10
Kokku		2 799	588	389	98

Allikad: Maksu- ja Tolliamet, Rahandusministeerium

Regulaarselt kasumit jaotavatele äriühingutele rakendatav madalam tulumaksuäär omab kasumi jaotamise edasi nihutamise tõttu negatiivset mõju 2017. aasta maksulaekumisele 18 mln euro ulatuses, kuid aastatel 2018–2021 on mõju positiivne vaatamata maksuäära langusele. Põhjuseks 2018. aastal ülalloodud eeldustest tulenevalt suurenenud kasumijaotused (vt tabel 2).

Tabel 2. 14% maksuäära mõju tulumaksulaekumisele 2017–2021 aastal

	2017	2018	2019	2020	2021
Mõju tulumaksu	-18	98	63	37	13

laekumisele, mln €					
--------------------	--	--	--	--	--

Allikas: Rahandusministeerium

7.2 Teatud kontsernisest laenude maksustamine

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2014. aasta lõpu seisuga Eesti äriühingutel nõudeid välisriigis asuvate emaühingute vastu ca 800 miljonit eurot. Eesti Panga välissektori statistika järgi oli 2016. aasta neljanda kvartali lõpus kontsernisest laene antud 4,3 miljardit eurot ning võetud 3,5 miljardit eurot, seega kontsernisest netovälisvõlg oli -805 miljonit eurot.

Tabel 3. Otseinvesteeringute võlanõuded ja -kohustused perioodi lõpu seisuga

	IV 2010	IV 2011	IV 2012	IV 2013	IV 2014	IV 2015	IV 2016
Võlanõuded, mln €	3512	3578	4354	4480	5196	4462	4323
Võlakohustused, mln €	3194	3150	3255	3328	3722	3559	3518
Erinevus, mln €	318	428	1 098	1 151	1 474	903	805

Allikas: Eesti Pank

Pärast äriühingu tulumaksu määra langetamist 2015. aastal vähenesid võlanõuded 14%. Uus madalam maksumäär motiveerib äriühinguid kasumi laenuna väljaviimise asemel kasumit jaotama. Eeldatud on võlanõuete 5% vähenemist 2020. aastaks ehk ca 215 mln euro ulatuses, mis jaotatakse kasumieraldistena. Oodatav mõju tulumaksulaekumisele on 2018. aastal 10 mln eurot (50 mln kasumit), 2019. aastal 15 mln eurot (75 mln kasumit) ja 2020. aastal 18 miljonit eurot (90 mln kasumit). Aastatel 2018–2019 on tegemist kaudse mõjuga, millega on arvestatud nn küpsete ettevõtete madalama tulumaksumäära meetme mõjude juures, otsene mõju avaldub 2020. aastal.

8. Rakendusaktid

Seaduse vastuvõtmise korral tuleb teha tehnilisi muudatusi järgmistes tulumaksuseaduse alamaktides:

- 1) rahandusministri 29. novembri 2010. a määrus nr 60 „Tulumaksuseadusest, sotsiaalmaksuseadusest, kogumispensionide seadusest ja töötuskindlustuse seadusest tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine ning nende täitmise ja esitamise korrad“ (määrusega kinnitatud deklaratsioonivormi TSD lisad 3 ja 7, vorm INF 1 ja tõendi vorm TD);
- 2) rahandusministri 14. juuni 2011. a määrus nr 30 „Residendist füüsilise isiku tulu deklareerimine“ (määrusega kinnitatud deklaratsioonivorm A).

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuaril.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse samaaegselt kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile ja teistele ministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Pangaliidule, Eesti Töoandjate Keskliidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile ning Finance Estoniale.